

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 390

van **VERA JANS**

datum: 7 februari 2023

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN,
VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Actieplan voor een autismevriendelijker Vlaanderen - Initiatieven

Eind 2017 lanceerde de Vlaamse Regering het actieplan voor een 'autismevriendelijker' Vlaanderen. Het plan heeft twee grote doelen: enerzijds wil het mensen met een autismespectrumstoornis (ASS) meer kansen geven in het dagelijkse leven, anderzijds wil het de ondersteuning van mensen in hun omgeving verbeteren.

1. Welke concrete beleidsinitiatieven heeft de minister in het verleden al genomen om invulling te geven aan het actieplan voor een autismevriendelijker Vlaanderen? Graag een lijst van initiatieven, beschrijving en daaraan gekoppelde overheidssteun.
2. Welke concrete beleidsinitiatieven plant de minister om in de toekomst te blijven werken aan een autismevriendelijker Vlaanderen?

**Vlaams
Parlement**

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

ANTWOORD

op vraag nr. 390 van 7 februari 2023

van **VERA JANS**

1. In het verleden zijn volgende beleidsinitiatieven genomen:
 - a. Onderzoek: De ontwikkeling van regionale netwerken autisme in Vlaanderen (EF 27)
 - i. In Vlaanderen zouden ongeveer 40.000 personen ASS hebben (Taskforce Autism, 2016). Mensen met ASS ondervinden doorgaans problemen in het dagelijks leven met sociale relaties, fysieke en mentale gezondheid, tewerkstelling en onderwijs (Summer et al., 2016; Lai, Lombardo, & Baron-Cohen, 2014). Het Vlaams Actieplan Autisme (2017) legt de nadruk op een multidisciplinaire en beleidsdomein-overschrijdende aanpak, waarbij gestreefd wordt naar een versterking en uitwisseling van de kennis, expertise en competenties bij professionals en het verdiepen van samenwerking, om kwaliteitsvolle en toegankelijke zorg te garanderen. Dit beleidsondersteunende onderzoek had als doel de discussie te ondersteunen hoe netwerken ter ondersteuning van personen met ASS kunnen worden gerealiseerd. Het [eindrapport](#) en een [samenvatting](#) zijn digitaal raadpleegbaar.
 - ii. Voor dit onderzoek werd 80.000 euro toegekend door het Departement WVG aan het Steunpunt WVG. Het onderzoek liep van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018.
 - b. Onderzoek: De toegankelijkheid van multidisciplinaire diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen in Vlaanderen (EF 42)
 - i. Elk kind met een mogelijk risico op of een vermoeden van een ontwikkelingsstoornis, zou zo snel mogelijk toegang moeten hebben tot een gespecialiseerde multidisciplinaire diagnostische setting, waar een adequaat en kwaliteitsvol diagnostisch proces doorlopen kan worden. Ook op volwassenen leeftijd is er een vraag naar diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen. Ondanks het bestaan van verschillende soorten door de overheid erkende en gesubsidieerde organisaties en diensten in Vlaanderen die als (deel)opdracht de multidisciplinaire diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen hebben, kan vlotte toegankelijkheid niet gegarandeerd kan worden. Dit onderzoek beoogt meer inzicht te verschaffen in de toegankelijkheid van multidisciplinaire diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen bij kinderen. Het maakt een inventaris van samenwerking tussen verschillende types aanbieders. Het onderzoek staat kort stil bij aanbod, vraag en wachttijden voor multidisciplinaire diagnostiek van autisme- en andere ontwikkelingsstoornissen bij volwassenen, binnen het gesubsidieerde aanbod in Vlaanderen. Het [eindrapport](#) en een [samenvatting](#) zijn digitaal raadpleegbaar.
 - ii. Voor dit onderzoek werd 80.905 euro toegekend door het Departement WVG aan het Steunpunt WVG. Het onderzoek liep van 10 december 2018 tot en met 31 december 2019.
 - c. Academische Werkplaats Autisme uitgevoerd door KUL en UGent
 - i. In het kader van het Vlaams Actieplan Autisme hebben we in 2018 budget voorzien voor het ondersteunen van praktijkgericht onderzoek naar

interventies voor personen met autisme en hun direct betrokkenen in Vlaanderen. Daarmee werd een Academische Werkplaats Autisme (AWA) opgericht via het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De werkplaats brengt praktijk, onderzoek en beleid dicht bij elkaar en stimuleert de bundeling en het delen van kennis en ervaring. De opdracht eindigde op 30 juni 2021. De academische werkplaats autisme heeft echter een duidelijke meerwaarde, zowel voor het beleid, het praktijkveld als de onderzoekswereld, en is daarom ook verdergezet. Meer informatie is te vinden op <https://academischewerkplaatsautisme.be/>.

- ii. Het project is in een eerste maal gefinancierd door het Departement WVG. Er werd 390.000 euro toegekend aan het Steunpunt WVG. Het project liep van 1 juli 2018 tot en met 30 juni 2021. Het project is verdergezet en wordt nu gefinancierd door het agentschap Zorg en Gezondheid. Er werd 420.000 euro toegekend aan KULEuven en UGent voor een periode van 1 juli 2021 tot en met 30 juni 2024.

d. Sensibiliseringsacties: Inleefsessies en Participate platform uitgevoerd door VVA

- i. Een van de doelstellingen van het actieplan is het beter sensibiliseren van de bevolking. Autismen is namelijk een ontwikkelingsstoornis met wisselende ernst en vele uitingsvormen. Hierdoor is het moeilijk om de stoornis te herkennen en is de impact op iemand zijn of haar leven moeilijk in te schatten. Om mensen te sensibiliseren, zet de Vlaamse Vereniging Autismen (VVA) in op inleefsessies en het platform Participate-autisme:
 - 1. Tijdens een inleefsessie autismen kan men zelf aan de hand van concrete opdrachten ervaren hoe mensen met autismen de wereld beleven. Via diverse inleefmethodieken en het verhaal van een ervaringsdeskundige worden deelnemers ondergedompeld in het 'autistisch denken en voelen'. De VVA faciliteert de inleefsessies door het organisatorisch luik op te nemen en de ervaringsdeskundigen te ondersteunen.
 - 2. Het platform Participate-autisme.be komt tegemoet aan de vraag om expertise en gevalideerde, correcte en verstaanbare informatie over autismespectrumstoornissen ter beschikking te stellen aan zowel professionals als de brede bevolking. Oorspronkelijk is dit platform opgericht met de steun van Mobistar (nu Orange). Door stopzetting van deze donaties in 2017 is er vanuit Vlaanderen financiële ondersteuning voorzien. Sinds 2019 is de werking ingebed in VVA.
- ii. In 2018 ontving vzw Participate 130.000 euro. In 2019 en 2020 ontving de VVA twee aparte subsidies vanuit het Departement WVG voor de Inleefsessies en het platform Participate Autismen. In 2019 ging het over respectievelijk 52.000 euro en 130.000 euro. In 2020 ging het respectievelijk over 84.000 euro en 120.000 euro. In 2021 zijn de twee aparte subsidies samengebracht en gestroomlijnd en werd 180.000 euro in totaal toegekend aan VVA. Ook in 2022 ontving VVA 180.000 euro voor de sensibiliseringsacties Inleefsessies en Participate autismen.

e. Chathulp Autismen

- i. In wetenschappelijke publicaties is men het erover eens dat online hulpverlening een meerwaarde heeft voor personen met autismen (Chamak, 2008; Jurecic, 2007; Silverman, 2008). Chathulp is bij uitstek een zeer autismevriendelijke methodiek: een visuele (en vertraagde) vorm van communicatie, een afstand die nabijheid creëert, weinig intrusief in de persoonlijke leefomgeving, meer controle over externe prikkels tijdens het gesprek (in vergelijking met een face-to-facegesprek), ... Toch was er tot 2018 in Vlaanderen geen algemeen uitgebouwde autismespecifieke chathulp. De Liga Autismen Vlaanderen (formeel samenwerkingsverband van de thuisbegeleidingsdiensten autismen in Vlaanderen) biedt deze dienst nu aan in heel Vlaanderen.

- ii. In 2018 ontving de Liga Autisme 67.260 euro vanuit het Departement WVG voor een periode van 26 november 2018 tot en met 31 december 2019. Daarna is de subsidie verhoogd tot 134.520 euro voor de periode van 1 december 2019 tot en met 30 november 2020 om de gestegen vraag te kunnen beantwoorden. Nadien werd het project gefinancierd via middelen Vlaamse Veerkracht (Zorgen voor morgen). Er is een budget van 504.450 euro toegekend voor de periode van 1/1/2021 tot 31/12/2023.
- f. Autismevriendelijke gevangenis uitgevoerd door OBRA|Baken (nu: Voluit!) en OC Sint-Idesbald
 - i. Een zeer specifieke context die veel uitdagingen met zich meebrengt voor personen met een autismespectrumstoornis is de gevangenis. De detectie van en het aanbod voor personen met ASS in deze context is erg beperkt. We zetten nu extra mankracht en middelen in ter ondersteuning van de uitvoering van actie 34 uit het STRAP en verruimen deze actie zowel inhoudelijk als qua werkingsgebied. De verdere verruiming van de toepassing van het Good Lives Model binnen de gevangeniscontext zal verkend worden. Twee veldwerker-coaches zullen in 2022 in de penitentiaire instelling (PI) van Brugge en Gent effectief ondersteuning bieden aan gedetineerden met een ASS-profiel. De veldwerker-coaches worden daarnaast ingezet bij door het VAPH erkende/vergunde organisaties met forensische expertise met het oog op beleidsondersteuning, het uitwerken van een aanbod outreach voor (de medewerkers van) de gevangenis, het uitwerken van een methode om met de context van de gedetineerde aan de slag te kunnen gaan (context of gedetineerde met ASS), het organiseren van multidisciplinair overleg en het opzetten van een intervisie met en outreach naar de medewerkers van andere PI's in Vlaanderen.
 - ii. Het project is gefinancierd door het departement WVG. We hebben hiervoor 100.000 euro toegekend aan vzw OBRA|Baken en de werking Itinera van O.C. Sint-Idesbald om met twee veldwerker-coaches gedurende deze werking verder uit te diepen (elk 50.000 euro). Het project loopt van 15 december 2021 tot en met 31 mei 2023.
- g. Suïcidepreventie uitgevoerd door VLESP
 - i. Een specifieke problematiek die tot nu vaak onderbelicht is gebleven, is suïcide bij personen met een autismespectrumstoornis. Uit onderzoek blijkt dat suïcidale gedachten vaker voorkomen bij mensen met een autismespectrumstoornis (ASS), in vergelijking met de algemene bevolking. Organisaties en zorg- en hulpverleners die werken met mensen met ASS ervaren een grote nood aan praktische handvatten en ondersteuning in het bespreekbaar maken en behandelen van suïcidaliteit bij mensen met ASS. Ook in de aanloop naar het derde Vlaams Actieplan Suïcidepreventie, het kader waarbinnen dit projectvoorstel werd uitgewerkt, werd de nood aan suïcidepreventie voor deze doelgroep beklemtoond en een voorstel voor een concrete actie geformuleerd. Het projectvoorstel probeert een antwoord te bieden op bovenstaande probleemstelling en omvat het uitvoeren van een nodenbevraging, het ontwikkelen van een leidraad voor hulpverleners en het ontwikkelen van specifieke informatie en handvatten voor naasten. De tools zullen geïntegreerd worden in de werking van Zelfmoord1813.
 - ii. Het project is gefinancierd door het departement WVG. We kenden 181.300 euro toe aan VLESP. Het project loopt van 15 december 2021 tot en met 15 december 2023.
- h. Contactbondgenoot en brugfunctie uitgevoerd door VVA
 - i. De participatiekansen van personen met een autismespectrumstoornis zijn door de impact van de coronacrisis sterk geslonken. De pandemie zorgde voor veel onduidelijkheden, bezorgdheden en zelfs angsten bij veel mensen en niet

in het minst bij personen met autisme of hun netwerk. Er waren plots veel minder mogelijkheden voor personen met autisme of hun netwerk om te ventileren over wat hen bezighoudt of om ervaringen uit te wisselen. De Vlaamse Vereniging Autisme (VVA) werkt met ervaringsdeskundige vrijwilligers die zich kunnen inleven in het verhaal van de persoon met ASS zonder daarbij te oordelen of te veroordelen. Een voorbeeld van het aanbod is dat van de Contactbondgenoten waar iedereen terecht kan voor een babbel of een specifieke vraag. De bondgenoten zijn zelf personen met autisme of het zijn ouders, grootouders, partners of kinderen van een persoon met autisme. Dit aanbod wordt nu versterkt. Daarnaast is het voor personen met autisme niet altijd eenvoudig om hun weg te vinden in het diverse aanbod aan ondersteuning of vrije tijd. Daarom wil VVA nog meer inzetten om als brugfunctie een vertaalslag te maken. Door de werking verder uit te bouwen willen ze tegemoetkomen aan de vraag die momenteel erg groot is bij (jong)volwassenen en ouderen met autisme en hun netwerk die een te grote drempel ervaren om hun netwerk uit te breiden.

- ii. Dit project is gefinancierd door departement WVG voor een budget van 45.000 euro. Het project liep van 15 december 2021 tot en met 15 december 2022.
- i. Project volwassenen met ASS uitgevoerd door RCA's
 - i. Uit de conclusies van een onderzoek naar netwerkvormig binnen het aanbod voor personen met autisme (EF27) is gebleken dat diagnostiek een groot knelpunt is, zeker wat betreft volwassenen. Voor dit specifieke knelpunt doen we beroep op de Referentiecentra Autism (RCA's). Zij zijn immers de enige partner, met uitzondering van de VAPH-werkingen OLO en DIASS+ (in respectievelijk Antwerpen en West-Vlaanderen), met de opdracht om diagnostiek en behandelcoördinatie ASS bij volwassenen op te nemen. De behandelcoördinatie zit dus in het takenpakket van de RCA, maar wordt momenteel te weinig ingezet. Door de wachtlijsten moeten prioriteiten gesteld worden. In de praktijk betekent dat al te vaak dat prioritair ingezet wordt op kinderen en jongeren. We willen deze werking ook koppelen aan netwerken of samenwerking tussen de verschillende organisaties op het terrein. Een complexe problematiek zoals ASS vraagt dat er ingezet wordt op structurele en intersectorale samenwerking om zo geïntegreerde zorg te kunnen aanbieden. De RCA's hebben hierin een centrale rol als expertisecentra. Het doel van deze projecten is om voldoende en betrouwbare resultaten te genereren die ons toelaten om de opdrachten uitvoerig te evalueren op basis van de vastgelegde evaluatiecriteria. Op basis van deze grondige evaluatie, bekijken we of de financiering structureel kan worden ingebed in de conventies van de respectievelijke RCA's.
 - ii. Dit project is gefinancierd door het departement WVG. Het project werd opgestart in 2019 en liep een eerste maal van 15 april 2019 tot en met 14 april 2020 (met een budgetneutrale verlenging door corona tot en met 31 augustus 2020). We verdeelden het budget van 280.000 euro als volgt: 55.000 euro voor RCA Antwerpen en RCA Brussel, 85.000 euro voor RCA Gent en RCA Leuven. In de budgetverdeling is rekening gehouden met de twee antennepunten in West-Vlaanderen en Limburg die respectievelijk door het RCA Gent en Leuven worden georganiseerd. Het project werd een tweede maal toegekend van 1 september 2020 tot en met 31 december 2021 voor een totaalbudget van 380.000 euro via eenzelfde verdeelsleutel als in het eerste project voor de verschillende RCA's. Het project werd een laatste maal toegekend in 2022 voor een totaalbudget van 280.000 euro via eenzelfde verdeelsleutel over de verschillende RCA's. Deze projectperiode liep van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

2. We hebben de afgelopen periode de implementatie van het actieplan autisme herbekeken. Waar mogelijk hebben we acties die hun waarde hebben getoond geïntegreerd in het reguliere beleid, zoals de Academische Werkplaats Autisme en de werking voor volwassenen van de RCA's. Andere acties met een duidelijke meerwaarde hebben we voor een langere periode gesubsidieerd, zoals de chathulp autisme, met als doel ook dit aanbod op termijn recurrent in te bedden. De belangrijkste focus voor nieuwe acties ligt op het sensibiliseren. Dit is een essentieel onderdeel in het streven naar een autismevriendelijke samenleving. Een actie waarop we in 2023 inzetten, is alvast het verder ondersteunen van de inleefsessies en het platform Participate.